

Катажина КОТИНСЬКА

ЛЬВІВ: ПЕРЕХРЕСТЯ

Kurt Lewin. Przeżyłem. Saga Świętego Jura spisana w roku 1946 przez syna rabina Lwowa. – Warszawa: Fundacja Zeszytów Literackich, 2006. – 188 s.

За останніх 75 років про Львів було написано незліченну кількість оповідань, романів, есеїв, спогадів і чого тільки читацька душа забажає. Але спробуйте, будь ласка, назвати конкретні заголовки, конкретних авторів. Вітлін і Андрухович, звичайно. Може Вам спаде на думку прізвище Романа Волчука, Станіслава Вінценза, може й інші. Але хто з не-істориків, не-літературознавців зможе спонтанно, не гортаючи вчених книг, поповнити цей список не-поляками й не-українцями?

Безсумнівно: значення Львова для українців і поляків переоцінити важко. Проблема лише в тому, що, прочитавши їхні твори, можна – загальним чином – створити для себе уявлення Львова як: а) магічного міста, де мирно і в злагоді жили представники різних націй і народів; або: б) міста, за право називати яке „своїм”, майже безперервно і з давніх-давен, боролися українці з поляками. Як перший, так і другий варіант виглядає привабливо простим і – кожен по-своєму – задовільним.

Але – обережно: зупиняючись тут, втрачаєте з поля зору близько 40% жителів довоєнного Львова. Так, саме про них ідеться, про львівських євреїв. Це було так само їхнє місто, проте ми витіснили їх з нашої спільної пам'яті (при чому “ми” стосується поляків та українців, українців і поляків; чи не перша це річ, яку після II Світової війни нам вдалося зробити спільно й одноголосно?). І якось незатишно, що легше навіть назвати російських авторів, що писали про Львів.

Передчуття, чутки, перекази, біо-бібліографічні анотації – це, здається, все, що аж до початку нового, XXI століття, нам було доступним з-поміж інформації про єврейський Львів. Нарешті у

2006 році завдяки видавництву “Zeszyty Literackie” – та невеликому збігові обставин – з’явилася знаменита книжка Курта І. Левіна «Przeżyłem. Saga Świętego Jura spisana w roku 1946». Вже сама її доля промовиста: написана польською, зразу після війни, видана 1947 року в Ізраїлі, у перекладі на іврит, шлях до польського читача пододала аж у 60 років від написання. Будемо сподіватися, що епоха замовчування єврейської частини нашої історії нарешті закінчиться по обидва боки польсько-українського кордону: ще цього року книжка Курта Левіна має з’явитись українською, стараннями київського Центру досліджень історії та культури східно-європейських євреїв.

Сила книжки також у тому, що Левін не уникає образів, які задля збереження образу «мирного співжиття всіх народів у чарівному місті Львові» так легко призабуваються. Його очами бачимо велику мужність Митрополита Андрея та отців Студитів, які переховували автора і його брата у своєму монастирі – але й погром, вчинений львівськими українцями. Тут є і відносно мирне життя у підсоветському Львові – і боротьба за виживання під німецькою владою. Багато, дуже багато авторських спогадів не узгоджується з тим, що про Львів «усі знають». І в цьому так само сила цієї книжки.

Свідectво очевидця, написане (21-річним юнаком!) гнучкою, барвистою мовою, виклад думки точний і продуманий, описи подій – унікальні. Є книги, які просто не можна обминути увагою. Це – одна із них.

Курт Іцхак Левін – син відомого львівського рабина Єзекія Левіна, народився в 1925 році в Любачеві. Свідок подій фашистської та советської окупації Львова, єврейських погромів, смерті батька. Був урятований у монастирях Студитів завдяки допомозі Митрополита Андрея Шептицького та його брата ігумена отця Климентія.

У серпні 1944 р. виїхав до Польщі, звідки перебрався до Ізраїлю, служив у військах, з 1955 навчався і працював у США. Був одним із ініціаторів кампанії за визнання Андрея Шептицького Праведником народів світу, його свідectво використано також у беатифікаційному процесі Митрополита Андрея. Живе у Нью-Йорку.